

Sygn. akt II KK 524/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)

SSN Paweł Kołodziejcki

w sprawie **M. G.**,

skazanego wyrokiem łącznym

po rozpoznaniu w dniu 18 stycznia 2023 r. w Izbie Karnej,

na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.),

kasacji wniesionej na niekorzyść skazanego przez Prokuratora Generalnego

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie

z dnia 13 kwietnia 2022 r., sygn. akt VIII K 684/21

uchyla wyrok łączny w zaskarżonej części, tj. jego pkt I w zakresie orzeczenia o karze łącznej ograniczenia wolności oraz związane z nim rozstrzygnięcie zawarte w pkt. III i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem łącznym z dnia 13 kwietnia 2022 r., sygn. akt VIII K 684/21, Sąd Rejonowy dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie w sprawie M.G. skazanego prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego dla Warszawy - Mokotowa w Warszawie z dnia 24 września 2008 r., sygn. akt XIV K 553/08, za czyn z art. 157 § 3 k.k. w zw. z art. 157 § 1 k.k. popełniony w dniu 1 stycznia 2008 r., na karę 40 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na 10 zł, którą wykonano w dniu 21 sierpnia 2009 r.;
2. Sądu Rejonowego dla Warszawy - Woli w Warszawie z dnia 10 czerwca 2009 r., sygn. akt III K 1210/08, za czyn z art. 178a § 1 k.k. popełniony w dniu 5 grudnia 2008 r., na karę 8 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym, którą wykonano w dniu 4 listopada 2013 r.;
3. Sądu Rejonowego w Legionowie z dnia 13 maja 2010 r., sygn. akt II K 235/10, za czyn z art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii popełniony w dniu 12 października 2009 r., na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności; na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 1 pkt 1 k.k. warunkowo zawieszono wykonanie kary pozbawienia wolności na okres 2 lat tytułem próby; ponadto na podstawie art. 71 § 1 k.k. orzeczono karę grzywny w wysokości 20 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na 30 zł, na poczet której zaliczono okres zatrzymania od dnia 12 do dnia 13 października 2009 r. i którą wykonano w całości;
4. Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie z dnia 16 stycznia 2015 r., sygn. akt II K 713/14, za czyn z art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii popełnione w dniu 29 kwietnia 2014 r., na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności; na podstawie art. 69 § 1 i § 2 k.k. oraz art. 70 § 1 pkt 1 k.k. warunkowo zawieszono wykonanie kary pozbawienia wolności na okres 3 lat tytułem próby; postanowieniem z dnia 13 grudnia 2016 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności, która została wykonana w całości;

5. Sądu Rejonowego w Dębicy z dnia 6 kwietnia 2016 r., sygn. akt II K 783/15, za czyn z art. 286 § 3 k.k. popełniony w okresie od dnia 20 do dnia 25 października 2014 r., na karę 80 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na 10 zł, którą wykonano w dniu 23 grudnia 2017 r.;
6. Sądu Rejonowego dla Warszawy – Woli w Warszawie z dnia 29 kwietnia 2016 r., sygn. akt IV K 395/15, za czyn z art. 278 § 1 k.k. w zb. z art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełniony w dniu 9 lutego 2015 r., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz za czyn z art. 288 § 1 k.k. popełniony w nocy z 9 na 10 lutego 2015 r., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, a w miejsce kar jednostkowych wymierzono karę łączną 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 1 pkt 1 k.k. warunkowo zawieszono na okres 3 lat próby; nie zarządzono jej wykonania;
7. Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie z dnia 9 maja 2016 r., sygn. akt VIII K 161/16, za czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełniony w bliżej nieustalonym okresie nie wcześniej niż od dnia 1 sierpnia 2014 r. i nie później niż do dnia 21 listopada 2014 r., na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym; nie rozpoczęto wykonywania kary;
8. Sądu Rejonowego w Siedlcach z dnia 8 września 2016 r., sygn. akt VII K 352/16, za czyn z art. 286 § 1 k.k. popełniony w dniu 18 października 2014r., na karę 100 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na 15 zł, którą wykonano w dniu 13 listopada 2017 r.;
9. Sądu Rejonowego w Chrzanowie z dnia 21 grudnia 2016 r., sygn. akt II K 850/16, za czyn z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. popełniony w dniu 26 października 2015 r., na karę 80 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na 10 zł, na poczet której zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 5 października 2016 r. do dnia 6 października 2016 r.; postanowieniem z dnia 16 października 2017 r. karę grzywny zamieniono na 8 miesięcy po 20 godzin prac społecznych, a kolejnym postanowieniem z dnia 29 grudnia 2021 r. karę grzywny

zamieniono na karę zastępczą pozbawienia wolności; nie rozpoczęto wykonywania kary;

10. Sądu Rejonowego w Dębicy z dnia 29 stycznia 2017 r., sygn. akt II K 767/16, za czyn z art. 286 § 1 k.k. popełniony w dniu 24 listopada 2014 r., na karę 50 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na 10 zł, którą wykonano w dniu 18 października 2018 r.;
11. Sądu Rejonowego w Chełmie z dnia 9 maja 2017 r., sygn. akt II K 253/17, za czyn z art. 286 § 1 k.k. popełniony w dniu 20 listopada 2014 r., na karę 60 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na 25 zł; postanowieniem z dnia 15 grudnia 2021 r., sygn. akt V Ko 9061/21, zarządzono wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności w wymiarze 19 dni za nieuiszczoną karę grzywny w wymiarze 38 stawek dziennych; nie rozpoczęto wykonywania kary;
12. Sądu Rejonowego w Lesznie z dnia 5 września 2017 r., sygn. akt II K 598/17, za czyn z art. 286 § 3 k.k. popełniony w dniu 27 października 2014r., na karę 5 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym; nie rozpoczęto wykonywania kary;
13. Sądu Rejonowego w Żorach z dnia 30 stycznia 2018 r., sygn. akt II K 555/17, za czyn z art. 286 § 1 k.k. popełniony w dniu 21 października 2014r., na karę 4 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym; nie rozpoczęto wykonywania kary;
14. Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi - Północ w Warszawie z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt III K 93/17, za czyn z art. 59 ust. 1 i 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 k.k., popełniony w okresie od dnia 1 do dnia 7 stycznia 2013 r., na karę 3 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym; nie rozpoczęto wykonywania kary;
15. Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 19 marca 2018 r., sygn. akt VII K 706/17, za trzy czyny z art. 286 § 3 k.k. popełnione odpowiednio w dniach:

14 października 2014 r., 21 października 2014 r. i 20 listopada 2014 r., przy zastosowaniu art. 91 § 1 k.k., na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności, którą wykonano w dniu 2 maja 2019 r.;

16. Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie z dnia 26 lutego 2019 r., sygn. akt XIV K 81/19, za czyn z art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii popełniony w dniu 24 grudnia 2018 r., na karę 1 roku ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym; postanowieniem z dnia 9 lutego 2021 r. karę tę zamieniono na karę zastępczą 138 dni pozbawienia wolności, którą rozpoczęto wykonywać w dniu 8 grudnia 2021 r.;

17. Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie z dnia 25 czerwca 2020 r., sygn. akt III K 377/20, za czyn z art. 190 § 1 k.k. popełniony w dniu 17 maja 2020 r., na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym oraz za czyn z art. 62 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii popełniony w dniu 17 maja 2020 r., na karę 4 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym, przy czym w miejsce kar jednostkowych wymierzono karę łączną 8 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym, na poczet której zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności w dniu 20 maja 2020 r. od godz. 06:30 do godz. 11:00,

na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 85a k.k., art. 86 § 1, 3 i 4 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 24 czerwca 2020 r., połączył karę łączną ograniczenia wolności orzeczoną wyrokiem wymienionym w pkt. 17, tj.: wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie z dnia 25 czerwca 2020 r., sygn. akt III K 377/20 oraz kary ograniczenia wolności orzeczone wyrokami wymienionymi w pkt 7, 12 – 14 i 16, tj.: Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie z dnia 9 maja 2016 r., sygn. akt VIII K 161/16, Sądu

Rejonowego w Lesznie z dnia 5 września 2017 r., sygn. akt II K 598/17, Sądu Rejonowego w Żorach z dnia 30 stycznia 2018 r., sygn. akt II K 555/17, Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Północ w Warszawie z dnia 20 września 2018 r., sygn. akt III K 93/17 i Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie z dnia 26 lutego 2019 r., sygn. akt XIV K 81/19 i wymierzył skazanemu karę łączną 1 roku i 10 miesięcy ograniczenia wolności (*pkt I*), na poczet której zaliczył okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie III K 377/20 od 12 maja 2016 r. od godziny 8:45 do dnia 24 maja 2016 r. do godziny 15:35 oraz w sprawie XIV K 81/19 od dnia 24 grudnia 2018 r. od godz. 13:30 do dnia 25 grudnia 2018 r. do godz. 10:30, a także okres wykonywania kary zastępczej pozbawienia wolności w sprawie XIV K 81/19 od dnia 8 grudnia 2021 r. do 13 kwietnia 2022 r. (art. 63 § 1 i 5 k.k. i art. 577 k.p.k.) (*pkt III*), na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 85a k.k., art. 86 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 24 czerwca 2020 r. połączył kary grzywny orzeczone wyrokami wymienionymi w pkt 9 i 11, tj.: Sądu Rejonowego w Chrzanowie z dnia 21 grudnia 2016 r., sygn. akt II K 850/16 i Sądu Rejonowego w Chełmie z dnia 9 maja 2017 r., sygn. akt II K 253/17 i wymierzył skazanemu karę łączną grzywny w wysokości 110 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na 15 zł (*pkt II*), na poczet której zaliczył okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie II K 850/16 od dnia 5 października 2016 r. do dnia 6 października 2016 r. oraz w sprawie II K 253/17 od dnia 7 grudnia 2016 r. do dnia 16 grudnia 2016 r. (art. 63 § 1 i 5 k.k. i art. 577 k.p.k.) (*pkt IV*). Ponadto, na podstawie art. 572 k.p.k. stwierdzając brak warunków do wydania wyroku łącznego obejmującego wyroki opisane w punktach 1-6, 8, 10 i 15 postępowanie w tym zakresie umorzył (*pkt V*), a na podstawie art. 576 k.p.k. stwierdził, iż wyroki podlegające połączeniu nie ulegają wykonaniu w zakresie objętym wyrokiem łącznym (*pkt VI*), a także orzekł o kosztach sądowych (*pkt VII*).

Wyrok łączny nie został zaskarżony przez strony i uprawomocnił się w dniu 21 kwietnia 2022 r.

Od powyższego wyroku łącznego kasację na niekorzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył go w części dotyczącej orzeczenia o karze łącznej ograniczenia wolności, zawartego w pkt. I wyroku oraz związanego z nim rozstrzygnięcia, zawartego w pkt. III i zarzucił rażące i mające istotny wpływ na

treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 413 § 2 pkt 2 k.p.k. polegające na wymierzeniu skazanemu kary łącznej 1 roku i 10 miesięcy ograniczenia wolności bez jednoczesnego określenia na nowo obowiązku i wymiaru czasu w stosunku miesięcznym wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne albo wysokości potrącenia z wynagrodzenia za pracę, co w konsekwencji doprowadziło do rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego, to jest art. 86 § 3 k.k. i art. 34 § 1a i § 1b k.k., skutkującego niemożnością wykonania wyroku.

W konkluzji kasacji skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Wniesiona na niekorzyść skazanego kasacja Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna, w związku z czym mogła być w całości uwzględniona na posiedzeniu w oparciu o przepis art. 535 § 5 k.p.k.

W pełni podzielić należy stanowisko Prokuratora Generalnego, że w niniejszej sprawie doszło do rażącego naruszenia przepisów wskazanych w zarzucie kasacji, co z uwagi na charakter tych uchybień i ich następstwa - miało istotny wpływ na treść wyroku.

Przepis art. 413 § 2 k.p.k. — na co trafnie zwraca uwagę autor kasacji - ustanawia wymóg, iż wyrok skazujący winien zawierać m.in. rozstrzygnięcie co do kary. Rozstrzygnięcie w tym przedmiocie powinno być kompletne oraz odpowiadać, co oczywiste - regułom prawa materialnego. W wypadku skazania na karę (tu: łączną) ograniczenia wolności, konieczne jest dookreślenie, czy ma ona polegać na obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne (art. 34 § 1a pkt 1 k.k.), czy też na potrąceniu od 10% do 25% wynagrodzenia za pracę w stosunku miesięcznym na cel społeczny wskazany przez sąd (art. 34 § 1a pkt 4 k.k.). Obowiązek w tym zakresie ma charakter stanowczy i znajduje oparcie w treści art. 34 § 1b k.k.

Przepis art. 86 § 3 k.k. nakazuje aby wymierzając karę łączną ograniczenia wolności, sąd określił na nowo obowiązki lub wymiar potrącenia, o których mowa w art. 34 § 1a k.k. Zgodnie z regulacją zawartą w art. 34 § 1b k.k. sąd jest

zobligowany do orzeczenia przynajmniej jednego ze środków wymienionych w art. 34 § 1a k.k. Wskazana regulacja prawna przesądza zatem, że w procesie wymiaru kary łącznej sąd jest zobligowany do ukształtowania treści kary ograniczenia wolności na nowo, jednocześnie pozostawiając sądowi szeroką swobodę co do sposobu określenia obowiązków. W przypadku, gdy wymierzona kara łączna ograniczenia wolności nie zawiera obowiązku określonego w art. 34 § 1a pkt 1 k.k., *de facto* nie może być wykonywana (podobnie Sąd Najwyższy m. in. w wyrokach: z dnia 5 marca 2008 r., V KK 453/07, R-OSNKW 2008, poz. 542; 4 stycznia 2005 r., WA 28/04, R-OSNKW 2005, poz. 43).

Taka sytuacja zaistniała w przedmiotowej sprawie. Sąd Rejonowy dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie wydając wyrok łączny w dniu 13 kwietnia 2022 r., w punkcie I sentencji nie określił bowiem na nowo obowiązków wskazanych w art. 34 § 1a k.k. Wskazane naruszenie ma charakter rażący i wpływa w sposób istotny na treść zaskarżonego wyroku. Nie sposób naprawić go w innym trybie, aniżeli poprzez wniesienie od dotkniętego taką wadą wyroku nadzwyczajnego środka zaskarżenia, bowiem nie można tego uchybienia konwalidować także w toku postępowania wykonawczego (zob. wyrok SN z dnia 30 maja 2017 r. III KK 16/17, LEX 2320358).

Z uwagi na powyższe, należało przychylić się do wniosku kasacji Prokuratora Generalnego, tj. uchylić wyrok łączny Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie z dnia 13 kwietnia 2022 r. w części zawierającej orzeczenie o karze łącznej ograniczenia wolności, zawarte w pkt. I oraz związane z nim rozstrzygnięcie zawarte w pkt. III i w tym zakresie przekazać sprawę do ponownego rozpoznania temuż sądowi, który ponownie określi wymiar kary łącznej ograniczenia wolności - w sposób odpowiadający dyspozycji przepisu art. 86 § 3 k.k. i art. 34 § 1a i § 1b k.k.